

Řízení před Soudním dvorem EU (stručný přehled k informaci)

Následuje vynuucování práva EU

NVS - 2023

Řízení před Soudním dvorem EU

Prameny: SFEU, STATUT, JEDNACÍ ŘÁD

Zahájení řízení - Návrh na zahájení řízení (ve sporném řízení žaloba) písemný.

Předseda soudu ustanoví soudce-zpravodaje. Ustanoven generální advokát.

Žaloba se doručuje odpůrci (u sporného řízení). Do 1 měsíce tento podá vyjádření k žalobě (žalobní odpověď - replika). Lze opakovat - vyjádření žalobce k replice (duplika) a odpověď žalovaného na ně.

Soudce-zpravodaj: jakému senátu věc přidělit (3-člennému, 5-člennému, velkému, plénu), zda je nutné ústní jednání, zda se lze obejít bez stanoviska generálního advokáta. Spojování věcí.

Generální advokát: posuzuje věc z odborného (právního) hlediska, jako kdyby byl soudcem. Vydává stanovisko GA (svůj závěr). Soudci poté mohou nebo nemusí toto stanovisko respektovat.

Řízení před Soudním dvorem EU

Senáty - samosoudce u TRIBUNÁLU

Ústní jednání před SD lze, pokud žádná ze stran nepodá námitky (běžná praxe zejména u řízení o předběžné otázce). Tribunál: ústní jednání povinné.

Závěr řízení

Soudci (členové senátu) přijímají rozhodnutí na neveřejném zasedání (deliberace) konsensem. Není-li konsensus možný, je rozhodnutí přijato hlasováním, a to prostou většinou. Separátní vota se nezveřejňují.

Formy rozhodnutí: - **rozsudek** (nález - rozhodnutí ve věci samé), - **usnesení o zastavení řízení**, - **stanovisko** (viz dále).

Rozsudek je závazný ode dne vyhlášení. Institut právní moci zde neexistuje. K dispozici na internetu na europa.eu.int (odkaz na orgány - ESD - CURIA).

Rozhodnutí o **náhradě nákladů řízení** je povinnou součástí každého rozsudku.

Soudní poplatek neexistuje.

Řízení před Soudním dvorem EU

7. Stanoviska SD

SD může být požádán o zaujetí stanoviska k souladu mezinárodní smlouvy uzavírané EU s právem EU, případně k pravomocem EU při uzavírání smlouvy.

8. Jazyk řízení

Jazykem řízení je kterýkoli z úředních jazyků EU, tedy i čeština. Jazyk si volí žalobce. Je-li odpůrcem členský stát nebo jednotlivec, je tímto jazykem jeho jazyk. Při ústním jednání se vše tlumočí do všech jazyků. Každý členský stát ve svých podáních užívá svůj vlastní jazyk.

9. Vedlejší účastník (intervener)

Může jím být instituce EU nebo členský stát, který není účastníkem (stranou) řízení a je na věci byť i jen nepřímo zainteresován. Velmi oblíbený institut, i pro ČR.

10. Opravné prostředky

V soustavě SD - TRIBUNÁL existuje instanční princip, a proto i opravné prostředky. Nelze rozlišovat klasické opravné prostředky řádné a mimořádné.

a) Odporovatelnost rozsudku třetí stranou, b) Obnova řízení

c) Opravný prostředek proti rozsudku Tribunálu (obdoba našeho odvolání)

Lze podat opravný prostředek proti rozsudku TRI, a to do 2 měsíců ode dne jeho vyhlášení. Návrhem se lze domáhat zrušení rozsudku TRI. SD rozhodne novým rozsudkem.

Vynucování práva EU

Žaloby k Soudnímu dvoru EU

3 základní funkce SD EU

1. řešení sporů, ukládání sankcí
2. ústavní (správní) soud
3. zajištění jednotného výkladu práva EU

Připomenutí **struktury Soudního dvora**

EU:

- Soudní dvůr
- Tribunál

Objekty vynucování práva (vůči komu)

Vynucování

- vůči *členským státům*
- vůči *orgánům EU*
- vůči *jednotlivcům*

Vynucování práva EU – přehled 1

- **vůči členským státům:**
- na podnět Komise – Soudní dvůr
 - správní řízení před Komisí
 - žaloba Komise nebo čl.státu k ESD, rozsudek ESD
 - nerespektování rozs. ESD: další řízení před Komisí
 - návrh Komise ESD na uložení pokuty – pokuta ESD
- na podnět Komise – Rada
 - nadměrný schodek veřejného rozpočtu, rozh. Rady
- na podnět jednotlivce
 - předběžná otázka, odpovědnost typu Francovich
 - podnět Komisi – řízení před Komisí atd.

Vynucování práva EU – přehled 2

- **vůči jednotlivcům (zejména podnikům)**
 - řízení před Komisí, rozhodnutí Komise (pokuta)
 - žaloba k Tribunálu (- ESD)
 - výkon rozhodnutí
- **vůči orgánům EU**
 - žaloba na neplatnost aktu
 - žaloba na nečinnost

Subjekty vynucování práva EU (kdo vynucuje)

Unijní orgány:

- KOMISE (správní řízení)
- SOUDNÍ DVŮR (soudní řízení)
- Rada EU – jen zcela výjimečně a mimořádně

Orgány členských států:

- správní orgány, soudy

Vynucování práva vůči členským státům podrobně - 1

- Porušení unijního práva členským státem:
- **jen orgány EU**
- obecná porušení práva EU:
 - **správní řízení (Komise)**
 - **soudní řízení (SD)** (návrh Komise – **uvážení**)
 - event. **finanční postih** rozhodnutím SD na návrh Komise
 - čl. 258, 260 a 271 SFEU
 - (žaloba může být podána i jiným členským státem – velmi vzácné)

Články 258 – 260 blíže

Článek 258 (Řízení před Komisí, žaloba Komise na porušení povinnosti)

Má-li Komise za to, že členský stát nesplnil povinnost, která pro něj ze Smluv vyplývá, vydá o tom **odůvodněné stanovisko** poté, co umožní tomuto státu podat vyjádření. *Řízení zahajuje ex offo.*

Nevyhoví-li tento stát stanovisku ve lhůtě stanovené Komisí, **může Komise předložit věc Soudnímu dvoru** Evropské unie. *Je zde prostor na uvážení.*

Článek 259 (Žaloba jiného členského státu na porušení povinnosti)

Má-li **členský stát** za to, že jiný členský stát nesplnil povinnost, může věc předložit Soudnímu dvoru Evropské unie. Nejprve věc předloží Komisi – i zde odůvodněné stanovisko.

Článek 260 (Sankce ukládané Soudním dvorem)

Shledá-li Soudní dvůr, že členský stát nesplnil povinnost, **je tento stát povinen přijmout opatření, která vyplývají z rozsudku** (= závaznost rozsudku). Má-li Komise za to, že se tak nestalo, může předložit věc Soudnímu dvoru **znovu**. Navrhne paušální částku nebo penále. Shledá-li Soudní dvůr totéž, může mu uložit zaplacení paušální částky nebo penále (*druhé kolo u Soudního dvora*). *Nesmí překročit výši v návrhu Komise.*

Předloží-li Komise Soudnímu dvoru věc podle článku 258 z důvodu, že dotyčný stát nesplnil povinnost **sdělit opatření provádějící směrnici** přijatou legislativním postupem, může, pokládá-li to za vhodné, **navrhnout hned** paušální částku nebo penále (**v prvním kole**).

Vynucování práva vůči členským státům - 2

- Následky nerespektování rozsudku SD:
 - stát se stále nepodřídil rozhodnutí SD: návrh Komise na finanční postih (čl. 260)
 - **formy pokuty:**
 - paušální částka** – podle následků, odstrašení
 - penále** (po dnech apod.) – tlak na ukončení
 - obojí zároveň**

Kalkulace penále 2021

- **výpočet penále (denní sazba):**
= základ (2 683 EUR) x Z x T x n
Z = koef. závažnosti (1 – 20)
T = koef. trvání (1 – 3)
n = koef. platební schopn. (0,08 – 4,95)
- **výpočet jednorázového paušálu:**
základ = 2 656 000 EUR
násobí se koef. „n“, minimální paušál podle tabulky

2021:

Základní paušální pokuta (jednorázová) je EUR 2 656 000. Pro ČR EUR 1 310 000 (násobeno koef. „n“).

Základní částka pro denní penále (tj. za každý den porušování) je EUR 2 683, ta se násobí koeficienty

Koef. „n“ je pro ČR 0,59 (SR 0,31)

(Jen pro zajímavost)

SDĚLENÍ KOMISE

**Úprava výpočtu paušálních částek a penále, které Komise navrhuje v rámci řízení o nesplnění povinnosti u Soudního dvora Evropské unie, po vystoupení Spojeného království z EU
(2021/C 129/01)**

Komise určuje referenční hodnotu koeficientu „n“ pomocí průměru každého z obou používaných prvků, tj. HDP a počtu zástupců v Evropském parlamentu.

Průměr se vypočítá takto: faktor „n“ je geometrický průměr vypočítaný na základě druhé odmocniny součinu koeficientů založených na HDP členských států a počtu křesel v Evropském parlamentu. Vypočítá se na základě této rovnice:

$$\sqrt{\frac{GDP_n}{GDP_{avg}} \times \frac{Seat_n}{Seat_{avg}}}$$

Vynucování práva vůči členským státům - 3

- **Zvláštní sankční systém pro nadměrný schodek veřejných financí** (čl. 126 SFEU)
- rozhoduje Rada na doporučení Komise
- výzva nevyslyšena:
 - výzva EIB – přehodnotit úvěrovou politiku
 - kauce
 - pokuta

Vynucování práva vůči členským státům - 4

Zvláštní právně politická odpovědnost podle článku 7 Smlouvy EU

1. Rozhodnutí **Rady** (4/5) o **nebezpečí** porušení základních hodnot EU (hrozba)
2. Rozhodnutí **Evropské rady** (jednomysl.) o tom, že **došlo k závažnému porušení**
3. Eventuální rozhodnutí **Rady** (kvalif.větš.) o **suspenzi členských práv**

- **Odpovědnost typu Francovich:** zcela jiná podstata (= odpovědnost státu za následky porušení práva EU)

Vynucování práva EU vůči jednotlivcům

- **správní řízení:** Komise (hosp. soutěž) ukládá pokuty
- **soudní řízení:** napadení rozhodnutí Komise žalobou na neplatnost, zrušení, změnu rozhodnutí (Tribunál)
- čl. 261, 263

Vynucování práva EU vůči jednotlivcům

- **správní řízení:** Komise (hosp. soutěž) ukládá pokuty
nařízení 1/2003
- **soudní řízení:** napadení rozhodnutí Komise žalobou na neplatnost, zrušení, změnu rozhodnutí (Tribunál)
- čl. 261 (229), 263 (230)
- **vykonatelnost rozhodnutí o pokutě:**
Komise požádá soud členského státu podle sídla povinného

Příklady nedávných velkých pokut uložených Komisí

Brusel - Evropská komise potrestala americký **Google**. Za **zneužívání dominantního postavení** operačního systému Android pro mobilní zařízení mu udělila největší pokutu v historii ve výši **4,34 miliardy eur** (okolo 110 miliard Kč).

Google musí nezákonných praktik zanechat nejpozději do 90 dní, jinak mu hrozí další sankce v podobě pokuty ve výši až pěti procent celosvětového průměrného denního obratu mateřské firmy Alphabet. 2018

Google dostal již třetí pokutu za zneužívání svého postavení na trhu - **1,49 miliardy eur** (38,2 miliardy Kč) kvůli omezování konkurentů na trhu s internetovou reklamou,

V roce 2017 dostal americký podnik od komise pokutu **2,42 miliardy eur** za zvýhodňování své služby pro porovnávání obchodních nabídek.

Evropská komise (EK) vyměřila pokutu **1,07 miliardy eur** (27,46 mld Kč) pěti **bankám** za **účast v kartelu** - Barclays, Citigroup, JPMorgan, MUFG a Royal Bank of Scotland. Švýcarská banka UBS se pokutě vyhnula tím, že EK na existenci kartelu upozornila.

Banky Barclays, Royal Bank of Scotland, Citigroup a JPMorgan dostaly pokutu zhruba **811,2 milionů eur** (20,84 miliardy Kč) za účast v kartelu nazvaném Forex – Three Way Banana Split. ---- Barclays, RBS a MUFG Bank pak byly pokutovány částkou zhruba 257,7 milionů eur (6,62 miliardy korun) za účast na dalším kartelu nazvaném Forex – Essex Express.

Vynucování práva EU vůči orgánům EU

- čl. 263 – žaloba na neplatnost legislativního nebo jiného aktu EU
- neplatnost i v rámci řízení o předběžné otázce
- čl. 268 – žaloba na náhradu škody způsobené orgánem EU

Žaloba na neplatnost - 1

- čl. 263 – **žaloba na neplatnost** legislativního nebo jiného aktu EU

Soudní dvůr Evropské unie přezkoumává legalitu legislativních aktů, aktů Rady, Komise a Evropské centrální banky, s výjimkou doporučení a stanovisek, a rovněž aktů Evropského parlamentu a Evropské rady, které mají právní účinky vůči třetím osobám.

+ **mezinárodní smlouva** „vnější“ (dohody - čl. 218 odst. 11)

AKTIVNÍ LEGITIMACE - *privilegovaní žalobci* – žaloba podána

(1) členskými státy, Evropským parlamentem, Radou nebo Komisí (důvody viz dále)

(2) Účetním dvorem, Evropskou centrální bankou a Výborem regionů k ochraně jejich práv (= *poloprivilegovaní žalobci*).

Důvody neplatnosti

- A. Nedostatek pravomoci – absolutní, relativní vč. principu subsidiarity (C-376/98 – tabáková reklama)**
- B. Podstatné formální vady aktu (např. chybějící nebo nedostatečné odůvodnění aktu)**
- C. Porušení Smlouvy o EU, Smlouvy o fungování EU nebo pravidla k jejímu provedení (nikoli akty sekundárního práva)**
- D. Zneužití pravomoci**

Neplatnost z důvodu zneužití pravomoci - C-146/13 (příklad)

Podle ustálené judikatury je akt postižen zneužitím pravomoci pouze tehdy, pokud se na základě objektivních, relevantních a shodujících se nepřímých důkazů ukáže, že **byl přijat za výlučným nebo přinejmenším rozhodujícím účelem dosáhnout jiných cílů**, než jsou cíle, pro které byla daná pravomoc svěřena, nebo **vyhnout se postupu zvláště upravenému SFEU** pro vyrovnání se s okolnostmi daného případu (Fedesa a další, C-331/88, jakož i Španělsko a Itálie v. Rada, C-274/11 a C-295/11).

Žaloba na neplatnost – 2 (jednotlivci)

NEPRIVILEGOVANÍ ŽALOBCEI – *právní zájem + těsnější vztah*

(čl. 263/3) Každá *fyzická nebo právnická osoba* může podat žalobu proti

1) *aktům, které jsou jí určeny* nebo

2) *aktům, které se jí bezprostředně a osobně dotýkají* (konkrétní vlastnosti postiženého podniku, které ho vyčleňují z obecného okruhu adresátů aktu)

- (prakticky nesplnitelná podmínka – Plaumannův test -25/62: zvláštní vlastnosti nebo specifika faktické situace, které žalobce individualizují)

3) **LISABON PŘIDÁVÁ (liberalizuje):** jakož i proti právním aktům *s obecnou působností* (= „regulační“ - nařizovací akt), které se *jí bezprostředně dotýkají a nevyžadují přijetí prováděcích opatření* (nařízení).

contre les actes réglementaires qui la concernent directement et qui ne comportent pas de mesures d'exécution

against a regulatory act which is of direct concern to them and does not entail implementing measures

voči regulačným aktom, ktoré sa jej priamo týkajú a nevyžadujú vykonávacie opatrenia.

Plaumannův test – 25/62

zrušení rozhodnutí Komise adresovaného SRN (clo na dovoz klementinek)

Jiné osoby, než kterým je rozhodnutí určeno, mohou tvrdit, že se jich **osobně dotýká** pouze tehdy, pokud jsou dotyčným rozhodnutím zasaženy z důvodu **určitých vlastností, které jsou pro ně zvláštní, nebo faktické situace, která je vymezuje** vzhledem ke všem ostatním osobám, a tím **je individualizuje** způsobem obdobným tomu, jakým by byl individualizován adresát rozhodnutí.

Zde je žalobce zasažen sporným rozhodnutím **jakožto dovozce klementinek ze třetí země (clo)**, tj. z důvodu obchodní činnosti, která může být vykonávána kdykoli a kýmkoli, a která proto není způsobilá vymezovat ho vzhledem k napadenému rozhodnutí obdobným způsobem jako adresáta.

Žaloba na neplatnost - lhůta, účinky

Žalobu lze podat **do 2 měsíců** od

- vyhlášení aktu v ÚVEU,
- notifikace individuálního rozhodnutí adresátovi
- dne, kdy se subjekt (který nebyl adresátem) dozvěděl nejen o aktu jako takovém, ale o jeho přesném obsahu a odůvodnění.

Účinky rozhodnutí o neplatnosti aktu

Vyslovená **neplatnost je absolutní, tedy ex tunc**. U nařízení (a na základě rozšiřujícího výkladu ESD i u směrnic) lze rozhodnutím určit **přetrvávající právní následky neplatného aktu**. Neplatnost se může týkat i jen části aktu (jednotlivého ustanovení) jen je-li tato část plně oddělitelná od zbytku.

ESD nemůže dávat žádné pokyny jiným institucím a orgánům EU, jak se vyvarovat chyb, které k neplatnosti vedly.

Jednotlivec – časté případy

proti rozhodnutí:

- postih ze strany Komise za porušení soutěžních pravidel,
- reakce na schválení Komisí kartelové dohody mezi konkurenty,
- reakce na souhlas Komise se státní podporou

proti nařízení:

- uložení antidumpingového cla vývozci z nečlenského státu do EU (nařízení),
- uložení vyrovnávacího cla vývozci z nečlenského státu do EU, který obdržel od svého státu podporu (nařízení)

Článek 261 (*lex specialis*)

Nařízení vydaná společně Evropským parlamentem a Radou nebo Radou na základě ustanovení Smluv

mohou na Soudní dvůr Evropské unie přenést pravomoc k ***soudnímu přezkumu*** v plné jurisdikci týkající se ***sankcí***, které tato nařízení stanoví.

(nař. 1/2003)

Žaloba napadající sankce uložené jednotlivcům (čl. 261 SFEU)

Ustanovení článku 261 je **speciálním ustanovením ve vztahu k čl. 263** a týká se zvláštního případu, kdy Komise ukládá sankce jednotlivcům na základě ustanovení nařízení, které ji k tomu zmocňují. Vzhledem k tomu, že tuto žalobu podávají jednotlivci (zpravidla podniky), je pro ni věcně příslušný ***Tribunál***.

Soud má zde velmi široké pravomoci a může rozhodnout několikerým způsobem:

- zrušení napadeného rozhodnutí Komise (podle kritérií čl. 263),
- změna napadeného rozhodnutí Komise (např. snížení pokuty).

Rozhodnutí nemusí vycházet jen z objektivních znaků neplatnosti aktu, ale i z posouzení práv a zájmů účastníků.

Čl. 262

Rada může přijímat právní předpisy s cílem přenést na Soudní dvůr EU v míře, kterou Rada stanoví, pravomoc rozhodovat ve věcech týkajících se **aktů** přijatých na základě Smluv, **které vytvářejí evropská práva duševního vlastnictví.**

(= spory s Úřadem EU pro duševní vlastnictví o zápis unijních známek)

Žaloba na nečinnost - čl. 265

Námitka nepoužitelnosti - čl. 277

Žaloba na nečinnost - čl. 265

orgán EU odmítá vydat akt (rozhodnout), je-li povinnost akt vydat
aktivní legitimace: jako u žaloby na neplatnost

podmínka platné žaloby: předchozí vyzvání - pak 2 + 2 měsíce
deklaratorní rozsudek (vliv na event. vymáhání náhrady škody)

Námitka nepoužitelnosti čl. 277 ("nepřímá žaloba")

V jiném řízení se akt (nařízení) použije, **není objektivně neplatný**

Příklad: žaloba proti správnímu rozhodnutí Komise, které se opírá o
vadné nařízení – námitka nepoužitelnosti tohoto nařízení

Řízení o posudku - čl. 218 odst. 11 (mezinárodní dohody)

- slučitelnost dohody se Smlouvami,
pravomoc Unie k jejímu uzavření
- aktivní legitimace: členský stát, EP, KO,
RA

Celkový přehled žalob (řízení) před SDEU

PŘÍMÉ ŽALOBY

- **Porušení povinnosti členského státu (268-270)**
- Mimosmluvní nebo smluvní odpovědnost EU (340)
- Rozhodčí doložka ve smlouvách (272)
- Spory mezi čl. státy (rozhodčí smlouva) (273)
- Zaměstnanecké spory (270)
- Spory z opatření Rady podle čl. 7 SEU (269)
- **Neplatnost aktu nebo rozhodnutí orgánu EU (263)**
- **Žaloba týkající se sankcí jednotlivcům (261)**
- **Duševní vlastnictví (262)**
- **Nečinnost orgánu EU (265)**

Přehled žalob (řízení) před soudy EU - 2

NEPŘÍMÉ ŽALOBY

- Žaloba na neaplikovatelnost nařízení (277)
- Řízení o předběžné otázce (267)

JINÉ

- Řízení o posudku (mezinárodní dohody) (218/11)

Pravomoc a příslušnost SD EU

Soudní soustava EU: SD EU + soudy členských států

rozdělení pravomoci - podle svěřených pravomocí (co nesvěřeno, zůstává soudům členských států)

Rozdělení působnosti uvnitř SD EU

SD: spíš jako „*ústavní soud*“ – cca 600 věcí ročně

Tribunál: spíš jako *správní soud* – cca 1000 věcí ročně
(převažují ochranné známky a soutěž) + jakožto
pracovníprávní soud - 150 věcí ročně

Dělbá příslušnosti mezi SD a Tribunálem:

- žaloby na porušení povinnosti členského státu: vždy SD
- žaloby na neplatnost a na nečinnost: jednotlivci - Tribunál, jiní žalobci - SD
- žaloby na náhradu škody: Tribunál
- řízení o předběžné otázce: jen SD